

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Trondheim, 03.02.2026

Deres ref.:
202320330-179

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2025/11026

Saksbehandler:
Erik Lund

Høring av tilleggsutgreiing for villrein ved nye kraftverk i Røldal-Suldalsvassdraget i Ullensvang og Suldal kommuner

Vi viser til Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) sitt høringsbrev 3. november 2025, for høring av tilleggsutredning for villrein i tilknytning til søknad om opprustning og utvidelse utarbeidet av Lyse Kraft DA for Røldal-Suldal reguleringen. Både dagens regulering og revisjonen berører i hovedsak Setesdal Ryfylke villreinområde, men også Hardangervidda villreinområde (Vestre vassdrag).

Bakgrunn

Setesdal Ryfylke villreinområde er i dag sterkt påvirket og preget av vassdragsregulering med de to store reguleringene Røldal-Suldal og Ulla-Førre som er to av de store vannkraftutbyggingene i Norge. Samlet kraftproduksjon i Suldalsvassdraget er i dag 8,3 Twh. Revisjonstilgangen gir primært adgang til å sette nye vilkår for å rette opp miljøskader og ulemper som er oppstått som følge av utbyggingene. Den første Røldal-Suldal reguleringen som i dag driftes av Lyse Kraft, ble fastsatt ved Kongelig resolusjon av 21. desember 1962.

Kraftverkene innenfor Røldal-Suldal reguleringen gir en midlere årsproduksjon på 3,3 TWh, og en effekt på 630 MW. I O/U søknaden planlegges det å bygge 5 nye kraftverk hvorav 3 pumpekraftverk. Dette vil gi en forventet økning i kraftproduksjon på brutto 800 Gwh. Det er planlagt en utbyggingsfase over 6 år fra 2028/29 til 2033/34.

Høringen på revisjonsdokumentet ble første gang sendt ut 23. april 2024, og NVE påla RSK DA 29. januar 2025 om å utføre en ytterligere utredning av konsekvensene for villrein i tilknytning til den planlagte utbyggingen.

Miljødirektoratets vurdering

Miljødirektoratet har i brev av 4. mai 2025 avgitt uttalelse til revisjonssøknaden, men da utelukkende rettet mot miljøforholdene for aure og laks i anadrom del av de påvirkede vassdragene. I dette dokumentet er det kun konsekvensene for villrein som berøres.

En kvalitetsnorm for villrein ble etablert i 2020. Den er retningsgivende for forvaltningstiltak og fastsetter blant annet et kvalitetsmål om at alle villreinområder skal ha minimum middels kvalitet, og at de nasjonale villreinområdene på lengre sikt skal ha god kvalitet. Normen setter også grenseverdier for tilstanden til villrein og gir et viktig grunnlag for å kunne vurdere den samla belastninga i villreinområda. Kvalitetsnormen gir god kunnskap om kva for effekt de ulike tiltaka har i leveområda til villreinen, og dette gir et grunnlag for ei betre og mer treffsikker forvaltning.

I 2022 og 2023 gjennomførte ei ekspertgruppe en klassifisering av villreinområdene etter kvalitetsnormen. Klassifiseringene viser at 12 av 24 villreinområde har dårlig kvalitet, mens 11 har middels kvalitet. Ingen av de nasjonale villreinområda har god kvalitet, og bare ett av de andre villreinområda har god kvalitet. Setesdal Ryfylke og Hardangervidda er nasjonale villreinområder.

I Meld. St. 18 (2023-2024) "Ein forbetra tilstand for villrein" har regjeringa satt konkrete mål for tilstanden til villreinen:

- å stoppe den negative utviklingen i villreinområdene innen 2030
- å oppnå minimum middels kvalitet for alle villreinområder innen 2050
- å oppnå god kvalitet for alle nasjonale villreinområder innen 2100

I Stortingsmeldingen heter det;

"Utan nye og sterkare tiltak er det ikkje mogleg å nå desse måla. Regjeringa fremjar derfor ein ny politikk innan fem strategiske område, som skal bidra til å løyse dei komplekse utfordringane i villrein fjellet. Dei fem strategiske områda er:

1. *heilskapleg og restriktiv arealforvaltning i villrein fjellet*
2. *auka tilrettelegging av villreinvennleg ferdsel*
3. *betre villreinhelse*
4. *meir berekraftig bestandsforvaltning av villrein*
5. *målretta restaurering av leveområda til villreinen*

For at vi skal nå måla for villreinen sin tilstand, legg tiltaka i meldinga opp til ein høg terskel for nye inngrep i villreinområda. Regjeringa meiner mellom anna at det er nødvendig med ei heilskapleg og restriktiv arealforvaltning i villrein fjellet, jf. dei føringane og tiltaka som regjeringa kjem med i denne meldinga. Alle avgjerder og aktivitetar i villrein fjellet må sjåast i samanheng, og omsynet til villrein må i større grad lyftast fram og vektleggjast. Tiltakshierarkiet skal etterlevast, med mål om å unngå og avgrense naturinngrep."

Meldingen omfatter 50 "regjeringen vil" -punkter, og tre av disse er rettet mot energi- og vassdragsmyndighetene;

1. *Vidareføre at energi- og vassdragsstyresmaktene er restriktive med å gi konsesjonar til nye energiproduksjonsanlegg i villreinområde dersom anlegga har vesentleg negativ påverknad for villreinen, med mindre anlegget er viktig for andre vesentlege samfunnsomsyn, slik som forsyningssikkerheita og kraftbalansen.*

2. Sikre at energi- og vassdragsstyresmaktene, i dei tilfella det likevel blir gitt konsesjon til nye energi- og vassdragsanlegg, set vilkår som tar omsyn til villreinen gjennom bygge- og driftsfasen, så langt det let seg gjere.
3. Påleggje konsesjonærane i framtidige revisjonssaker å bidra til finansiering av eit villreinfond for det aktuelle villreinområdet, i tråd med ny berekningsmetode, der det ikkje finst eigna bøtande tiltak.

Det er i tilknytning til søknaden om opprusting og utvidelse av kraftverkene i Røldal-Suldal gjennomført flere ulike utredninger om villrein (Norconsult 2019, Norconsult 2024a Fagrapport villrein, Norconsult 2024b tilleggsdokumentasjon), og den siste er utført av NaturRestaurering (Rapport 2025-11-01), og den er i første rekke konsentrert om magasinene Holmavann og Votna med omkringliggende områder.

Tiltaksplaner for villrein

For begge de berørte villreinområdene har Klima- og miljødepartementene sendt på høring utkast til tiltaksplaner for områdene. Høringen er avsluttet og oppsummering av innspillene pågår. Det er et mål med tiltaksplanene å legge til rette for at villreinen i størst mulig grad skal være i stand til å benytte arealene innenfor villreinområdet, slik reinens nomadiske natur legger opp til. Setesdal-Ryfylke villreinområde er betydelig berørt av vannkraftutbygginger gjennom magasiner, anleggsveger og overføringslinjer mv. Dette har i stor grad vanskeliggjort reinens naturlige bruk av områdene. Dette er godt beskrevet i utredningene knyttet til villreinen i dette området.

Tilleggsutredningen

Rapporten fra NaturRestaurering har, foruten tidligere beskrivelser av reinen i området, benyttet data fra rein som har vært radioinstrumentert, samt innspill fra statsforvaltere, fylkeskommuner, villreinnemnd, villreinutvalg, verneområdestyrer mv. Direktoratet mener rapporten gir et godt bilde av de berørte områdenes betydning for villreinen og reinens bruk av disse arealene. Videre at den svarer godt ut bestillingen.

Rapporten er også tydelig på at vurderingene er gjort på et overordna nivå; "*og i relasjon til foreliggende utkast til nye tiltaksplaner for villrein, som følge av kvalitetsnormen. Vannkraftanlegg og menneskelig ferdsel er identifisert som vesentlige faktorer innenfor den samlede belastningen i villreinområdene som helhet. I den videre arealforvaltningen bør dette sees i sammenheng.*"

Miljødirektoratets tilråding

Den samla belastningen for villreinen i de berørte villreinområdene er i dag for stor. Tiltaksplanene som har vært på høring inneholder en rekke ulike tiltak for å øke konnektivitet for villreinen både innad i områdene og mellom villreinområder. Disse tiltakene er i stor grad rettet mot å regulere ferdsel på en slik måte at villreinens områdebruk kan økes. Tiltakene vil til dels være inngripende både for fastboende og for besøkende rundt hele villreinområdet. En omfattende revisjon av vannkraftreguleringen i området vil bidra til å forringe områdenes verdi for villrein, først og fremst gjennom å ta bort mulighetene for kryssing av magasinene i et viktig

vinterbeiteområde, og også i stor grad forverre mulighetene til migrasjon mellom villreinområdene.

En lang anleggsfase, anslagsvis 6 år, vil i tillegg kunne ha betydelig negativ effekt i en periode der det er legges store ressurser i å bedre villreinens tilstand. Formålet med landskapsvernområdene Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane og Dyrhaio er blant annet; *"Å ta vare på eit samanhengande fjellområde som leveområde for den særlegaste villreinstamma i Europa"*.

Konklusjon

Vi vurderer at en konsesjon som omsøkt vil ha betydelige negative konsekvenser for villreinen. Den planlagte utbyggingen vil gjøre det vanskeligere å nå målsetting i Stortingsmeldingen 18. I tillegg vil dette være svært uheldig i forhold til iverksetting og implementering av de tiltak som er foreslåtte i tiltaksplanene for de berørte villreinområdene.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Vebjørn Knarrum
seksjonsleder

Erik Lund
fagdirektør